

УДК 658.14/.17

Несенюк Євген Сергійович

*аспірант кафедри фінансів та
фінансово-економічної безпеки*

Київського національного університету технологій та дизайну

Несенюк Евгений Сергеевич

*аспирант кафедры финансов и
финансово-экономической безопасности*

Киевского национального университета технологий и дизайна

Neseniuk Evhen

Postgraduate Student of the Department of

Finance and the Financial and Economic Security

Kyiv National University of Technologies and Design

**ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ
ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ
ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ
ФОРМИРОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ
INNOVATIVE ENTERPRISE DEVELOPMENT IN THE EMERGING
INFORMATION ECONOMY**

***Анотація.** У статті уточнено сутність поняття «інноваційний розвиток підприємства» та визначено ключові передумови інноваційного розвитку підприємств незалежно від видів їх економічної діяльності. Визначено, що створення інформаційної економіки та інформаційного сектора народного господарства є основним етапом переходу до інноваційної економіки.*

Ключові слова: інновація, інноваційний розвиток, підприємство, інформація, інформаційна економіка.

Аннотація. В статті уточнена сутність поняття «інноваційне розвиток підприємства» і визначені ключові передумови інноваційного розвитку підприємств незалежно від їх видів економічної діяльності. Визначено, що створення інформаційної економіки і інформаційного сектора національного господарства є основним етапом переходу до інноваційної економіки.

Ключевые слова: инновация, инновационное развитие, предприятие, информация, информационная экономика.

Summary. The article clarifies the essence of the concept of "innovative development of the enterprise" and identifies the key preconditions for the innovative development of enterprises irrespective of their economic activities. It is determined that the creation of informational economy and the information sector of the national economy is the main stage of transition to an innovative economy.

Key words: innovation, innovative development, enterprise, information, informational economics.

Постановка проблеми. Економічна система в сучасному світі стає все більш динамічною і тому розраховувати на успішну діяльність можуть саме ті підприємства, які здатні генерувати і успішно втілювати у практичну діяльність нові ідеї та нові рішення. Тому, саме інноваційний шлях розвитку, що орієнтується на довгострокову перспективу, відповідає реаліям «нової економіки», а для формування конкурентних переваг підприємствам необхідно орієнтуватися на інноваційний вектор розвитку. Отже, в сучасних динамічних економічних умовах сьогодення, головною

умовою економічного зростання при існуючому рівні конкуренції та швидкості технологічних змін є саме інновації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам інноваційного розвитку підприємства присвячено багато наукових праць, у яких досліджено поняття інноваційного розвитку, зокрема праці Й. Шумпетера [1], П. Друкера [2], Б. Санто [3], Б. Твісса [4] тощо.

Значний внесок у дослідження проблеми становлення та розвитку інформаційної економіки зробили вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема С.Андрєєв, Е. Тоффлер, П.Друкер, Д.Белл, М. Кастельс, Я. Жаліло та ін.

Однак, на наш погляд, у цих дослідженнях недостатньо зроблено акцент на інноваційному розвитку підприємства саме в умовах інформаційної економіки.

Мета статті полягає у дослідженні економічних умов, проблем та перспектив інноваційного розвитку підприємств в умовах інформаційної економіки.

Виклад основного матеріалу. Під впливом глобалізаційних процесів, що пов’язані із упровадженням технологічних, інформаційних, управлінських новацій у господарський процес, зростає привабливість підприємств для інвесторів, що викликає посилення конкурентної боротьби, ускладнює умови виживання і життєздатності підприємницьких структур вищезазначеної сфери. У свою чергу, формування інформаційної економіки створює можливості для швидкого впровадження інновацій у різні аспекти їх діяльності, створюючи конкурентні переваги. Це загострює проблеми, пов’язані з їх економічною безпекою та вимагає пошуку нових підходів щодо її забезпечення.

Інноваційний розвиток – це шлях, який базується на поглибленні поєднання цілей підприємства, його підсистем, цілей кожної особистості, яка працює в колективі, вдосконаленні її діяльності, вдосконаленні бізнес-процесів для досягнення загальних стратегічних цілей. Тому його система

управління повинна передбачати інтеграцію цілей, ресурсів, персоналу та його знань і мотивованості, дій, безперервний розвиток творчого потенціалу працівників, колективну співпрацю, тощо.

Вивчення численних наукових джерел, у яких так чи інакше йдеться про інноваційний розвиток, дозволили встановити, що нині сформувалося два основних підходи до розуміння цього терміна:

- 1) предметно-технологічний, або орієнтований на науковий результат, який, зокрема, простежується у працях Й. Шумпетера [1], П. Завліна [5], І. Балабанова [6] та ін. та при якому інноваційний розвиток розглядається як кінцевий результат наукової чи науково-технічної діяльності;
- 2) функціональний, що зустрічається у працях Б. Санто [2], Б. Твісса [3] та ін., у яких інноваційний розвиток пов'язують із функціями створення, впровадження, поширення нововведень, реалізації інноваційних проектів тощо.

Водночас варто наголосити, що в більшості випадків нині як у дослідженнях вітчизняних, так і іноземних науковців термін «інноваційний розвиток» використовується в тому випадку, коли йдеться про відповідний тип розвитку на макрорівні і проводяться дослідження щодо механізму реалізації науково-технічного прогресу в процесі економічного розвитку країни, регіону, формування так званої знаннєвої економіки, пошуку нових джерел економічного зростання, побудови державної інноваційної моделі розвитку тощо

На наступному етапі визначимо екзогенні та ендогенні чинники, які уповільнюють або сприяють інноваційному розвитку підприємств (табл.1). [7].

Чинники, які уповільнюють або сприяють інноваційному розвитку підприємств

Екзогенні чинники	Ендогенні чинники
Сприяють інноваційному розвитку	Сприяють інноваційному розвитку
Розвиток конкуренції наукоємних товарів	Наявність резервів фінансових та матеріально-технічних заходів
Збереження науково-технічного потенціалу та державна підтримка інноваційної діяльності	Сприятливість до змін, нововведень, суспільне визнання, можливість самореалізації
Міжнародна науково-технічна корпорація	Збереження науково-технічного потенціалу
Розвиток інноваційної інфраструктури	Розвиток умов творчої праці, матеріальні стимули
Законодавчі заходи, що заохочують інноваційну діяльність, забезпечують охорону об'єктів інтелектуальної власності	
Стримують інноваційний розвиток	Стримують інноваційний розвиток
Недостатня кількість та різноманітність джерел фінансування	Слабкість матеріально-технічної та наукової бази
Ускладнення науково-дослідних розробок	Недостатня орієнтація організаційних структур на інноваційну діяльність
Низький науково-інноваційний потенціал держави	Опір змінам, під час впровадження інновацій та нововведень.
Недостатність міжнародного науково-технічного співробітництва	Орієнтація на усталені ринки, на короткострокову окупність
Недосконалість законодавчої бази з питань інноваційної діяльності	Відсутність матеріальних стимулів та умов творчої праці
Відплив наукових кадрів	Домінування інтересів існуючого виробництва
Відсутність повноцінної інформаційної бази щодо інноваційних проектів	Низький рівень аналітично-інформаційної бази підприємства

З огляду на зазначене в табл.1, серед стримуючих чинників інноваційного розвитку підприємств вагоме місце посідає недостатня кількість та різноманітність джерел фінансування, серед яких головним джерелом фінансування інноваційної діяльності підприємств України є кошти самих підприємств. Це не дає змогу суб'єктам господарювання реалізовувати ефективну інноваційну політику, тому важливим завданням є пошук та залучення фінансових ресурсів в інноваційний сектор.

Також до чинників, що стримують інноваційний розвиток підприємств є вплив наукових кадрів за кордон. Щороку через таку тенденцію Україна втрачає більше ніж 1 млн. дол. США. Тому, одним із ефективних засобів скорочення впливу наукових кадрів є збільшення фінансування науки, що передбачає поповнення бюджету, зміну ставлення влади до науки. Саме перехід від моделі з дешевою робочою силою до моделі з високим рівнем оплати ефективної праці стане першим кроком до формування конкурентоспроможної економіки. Підвищення професійного рівня паралельно зі зростанням оплати праці підвищить інноваційний розвиток підприємств [8].

Негативним фактором також є відсутність повноцінної інформаційної бази щодо інноваційних проєктів, що призводить до неможливості координації функціонування суб'єктів інноваційної діяльності [9].

Інформаційне суспільство характеризується визнанням інформації одним з найважливіших суспільних ресурсів, а інформаційний сектор економіки (виробництво, зберігання, обробка, передача і споживання інформації) є одним з найважливіших видів суспільної діяльності, який створює інформаційно- комунікаційну базу для формування глобального інформаційного суспільства та розвитку науково-технічного, соціально-економічного й освітньо-культурного прогресу.

Сучасні тенденції розвитку інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) обумовлюють особливе місце інформації серед основних ресурсів, а належне визначення складових інформаційного потенціалу стає необхідним етапом управління такою соціально-економічною системою, як підприємство, особливо в умовах розвитку інформаційної економіки.

Швидке зростання значення інформації та електронних послуг і, отже, застосування ІКТ в економіці, державному управлінні і в

повсякденному житті громадян викликало новий напрям трансформації – перехід до інформаційної економіки.

Ухвалення раціональних рішень щодо оцінки і вибору варіантів інноваційного розвитку суб’єктів господарської діяльності вимагає наявності відповідної інформаційної бази. Інформаційна база необхідна для того, щоб зменшити ступінь невизначеності і викликаного нею ризику і підвищити обґрунтованість ухвалених рішень. Вона повинна зберігати відомості про особливості функціонування ринкових і регулювальних механізмів, загальноекономічні, політичні, соціальні, правові, екологічні та інші умови середовища господарювання, сфери виробництва і споживання виробів і послуг, фінансово-кредитну і наукову сфери, дані про фактичних і потенційних споживачів, конкурентів, ділових партнерів і т.д. Причому ці відомості необхідно мати для кожного з передбачуваних напрямків виробничо-збутової діяльності, що ставить ряд проблем, пов’язаних із трудомісткістю збору необхідних даних і високою вартістю одержання інформації.

Сучасний стан інформаційного забезпечення інноваційної діяльності емонструє автономне незалежне формування спеціалізованих (галузевих) інформаційних систем і ресурсів, орієнтованих на вирішення відомчих завдань. Практично відсутній інформаційний зв’язок між окремими системами, що використовують різні електронні мережі, програми, бази даних, системи кодування і збереження інформації. Відомчий підхід до створення та використання інформаційних ресурсів значно звужує можливості аналізу, прогнозу, моніторингу, управління їхнім розвитком.

Поряд із тим вагомою складовою інформаційної сфери залишається інформаційна інфраструктура, розвиток якої є складним і наукомістким процесом. Інформаційна інфраструктура підвищує ефективність функціонування національних економік завдяки здатності впливати на поведінку господарюючих суб’єктів, їхню інноваційну активність і

трансакційні видатки. Формування сучасної інформаційної інфраструктури на сьогодні визнано найважливішим завданням для України.

Однією з ключових складових інформаційної інфраструктури є інформаційна інфраструктура інноваційної діяльності, яка є сукупністю підприємств, організацій, установ, їхніх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, ресурсів і коштів та інших елементів, що перебувають у відносинах і зв'язках один з одним, та утворює єдину цілісність, спрямовану на забезпечення інформаційного обслуговування інноваційної діяльності.

Головним законодавчим актом у цій сфері є Закон України “Про науково-технічну інформацію” [10], метою якого є створення правової бази для одержання та використання науково-технічної інформації. Питання інформаційного забезпечення інноваційного процесу в Україні, зокрема, розвитку його інформаційно-аналітичної складової, порушено також у низці нормативно-правових актів, які реалізуються зацікавленими центральними органами виконавчої влади за участі Національної академії наук України.

Для забезпечення розвитку та ефективного функціонування інноваційного розвитку підприємств в умовах інформаційної економіки необхідно:

- забезпечити поширення інформації про стан інноваційної діяльності та перспективні вітчизняні розробки з метою привернення до них уваги потенційних інвесторів і споживачів;
- забезпечити широкий доступ громадськості до результатів наукових досліджень, створити умови для оприлюднення таких результатів усіма заінтересованими суб'єктами інноваційного процесу, крім інформації з обмеженим доступом згідно із законодавством;
- удосконалити нормативно-правову базу з питань інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної

політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки, зокрема, забезпечити її гармонізацію з відповідними нормами міжнародного права.

В умовах глобалізації дедалі більшого значення для позиціонування країни на світовому ринку високотехнологічних товарів і послуг набуває міжнародне партнерство, залучення зарубіжних інвесторів до розвитку вітчизняної інноваційної сфери та використання можливостей міжнародної співпраці, в тому числі і в науковій сфері. Тому, надзвичайно актуальним є визначення ролі та можливостей участі України в інноваційних програмах, зокрема тих, що реалізуються Європейським Союзом.

Висновки. Одним із основних факторів забезпечення стабільного економічного розвитку України є інноваційна діяльність підприємств. Тому, надзвичайно важливим є вчасне виявлення проблем та розробка дієвих інструментів їх інноваційного розвитку. Забезпечення інноваційної активності підприємств України повинно здійснюватися в комплексі з формуванням і розвитком основних складових інформаційної економіки – ринку інформаційних продуктів і послуг, інформатизації та інформаційного суспільства.

Література

1. Шумпетер Й. Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры) / Й. Шумпетер; пер.с англ. – М. : Прогресс, 1982. – 455 с.
2. Друкер П.Ф. Бизнес и инновации / П.Ф. Друкер; пер. с англ. и ред. К.С. Головинского. – М.; СПб.; К. : Вильямс, 2007. – 432 с.
3. Санто Б. Инновация как средство экономического развития / Б. Санто; пер. с венг.; общ. ред. и вступ. ст. Б.В. Сазонова. – М. : Прогресс, 1990. – 295 с.

4. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Б. Твисс; сокр. пер. с англ.; науч. ред. К.Ф. Пузыря. – М. : Экономика, 1989. – 271 с.
5. Основы инновационного менеджмента: теория и практика / под ред. П.Н. Завлина. – М. : ОАО «НПО «Издательство «Экономика», 2000. – 475 с.
6. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент : учеб. пос. / И.Т. Балабанов. – СПб. : Питер, 2001. – 304 с.
7. Костюк А.К., Бояринова К.О. Інноваційний розвиток підприємств: економічні умови, проблеми, перспективи ВВП [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://probl-economy.kpi.ua/pdf/2011_7.pdf
8. Кириченко Э. От “утечки мозгов” к “глобальному круговороту условий ” / Э. Кириченко // Мировая экономика и международные отношения. – 2008. – №10. – С. 3–11.
9. Канафоцька Г. Состояние, перспективы развития инновационных процессов в Украине и возможности их влияние на формирование ВВП [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.vlasnasprava.info>
10. Закон України "Про науково-технічну інформацію" від 25 червня 1993 р. № 3322-ХІІ [Електронний ресурс]. – Доступний з : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3322-12>
11. Офіційний сайт Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – доступний з : <http://www.nas.gov.ua/UA/Pages/default.aspx>